

О. Ю. САФОНОВА

Оксана Юрїївна Сафонова, аспірантка Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ СКЛАДАННЯ КАНДИДАТАМИ НА ПОСАДУ СУДДІ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Україна, ратифікувавши у 1997 р. Конвенцію про захист прав та основних свобод людини, прийняла на себе зобов'язання забезпечити кожному, чії права порушені, ефективні способи правового захисту.

Для того, щоб забезпечити незалежний і ефективний захист порушених прав та інтересів, професійне здійснення правосуддя існує функція правосуддя, яку реалізовує суд.

Від підготовки та професійного рівня судді залежить правомірність судових рішень.

За даними Державної судової адміністрації, кількість постановлених рішень місцевих судів, скасованих та змінених в апеляційному порядку, наприклад, щодо кримінальних справ у 2012 р. – 7,6 %, а у 2013 – 9,3 %, щодо адміністративних справ, розглянутих окружними адміністративними з прийняттям постанови, у 2012 р. – 6,1 %, а у 2013 р. – 6,3 %. Усього кількість постановлених рішень місцевих судів, скасованих та змінених в апеляційному порядку становила у 2011 р. 6,13 %, а у 2013 – 12,8 %¹. Дана статистика свідчить про зростання кількості скасованих та змінених рішень на 6,67 %, у тому числі з причин некваліфікованості судді як наслідку прийняття неправомірних рішень.

Україна – молода європейська держава, яка повинна мати незалежну, професійну систему судочинства, саме тому вкрай необхідним є підготовка високопрофесійних суддів відповідно до світових стандартів через створення нових методик навчання, створення актуальних навчальних програм.

Ефективне функціонування судової системи як гарантії забезпечення професійного та справедливого правосуддя, належного захисту прав і свобод та високоякісного розгляду справи взаємозалежні від компетенції та рівня знань суддів, які розглядають справу. Причиною неправомірних рішень, прийнятих з порушенням закону, є некваліфікованість судді та неналежний рівень професійної підготовки судді через неосвіченість.

Для того, щоб унеможливити прийняття неправомірних рішень суддями, необхідно удосконалити процедуру проходження підготовки суддів, усунути колізії та прогалини між правовими нормами, які регулюють процес здійснення професійної підготовки суддів.

Дана проблематика дослідження розглядалась у працях таких науковців, як: І. Самсін, В. Бігун, В. Костенко, С. Бойко, Л. Москвич, О. Свида, Д. Лісний, Л. Скомороха, І. Марочкін, К. Василяка.

Відповідно до ст. 70 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»² кваліфікаційний іспит є атестуванням особи, яка пройшла спеціальну підготовку і виявила бажання бути рекомендованою для призначення на посаду судді.

Мета проведення іспиту – об'єктивна оцінка належних теоретичних та практичних знань кандидатів у галузі права, рівня їх професійної підготовки, ступеня готовності здійснювати правосуддя з питань юрисдикції відповідного суду, а також оцінка їх особистих та моральних якостей.

Іспит проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України шляхом складення кандидатами письмового анонімного тестування (далі – тестування), розв'язання практичного завдання з метою виявлення рівня практичних навичок та умінь у застосуванні закону (далі – розв'язання практичного завдання)³.

Процедура проведення іспиту складається з таких етапів:

- розробка та затвердження тестових запитань і модельних судових справ;
- організаційна підготовка іспиту;
- складення іспиту кандидатами;
- опрацювання результатів тестування та розв'язання практичного завдання;
- визначення й оприлюднення результатів іспиту⁴.

Під час розв'язання практичного завдання кандидати мають право користуватися виключно текстами нормативно-правових актів на друкованих паперових носіях. Тобто, нормативно-правовий акт, який міститься на електронному носії або є коментарем до нормативно-правового акта, не може бути використаний при розв'язанні практичного завдання.

Розробка тестових запитань для тестування здійснюється на основі Програми письмового анонімного тестування кандидатів на посаду судді на виявлення належних теоретичних знань та рівня професійної підготовки на стадії проведення кваліфікаційного іспиту, який затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Відповідно до програми письмового анонімного тестування кандидатів на посаду судді на виявлення належних теоретичних знань та рівня професійної підготовки на стадії проведення кваліфікаційного іспиту⁵ тестові запитання складаються державною мовою і містять питання для виявлення належних теоретичних

знань та рівня професійної підготовки кандидатів. Сукупність тестових запитань становить тестову базу, що повинна містити запитання із наступних дисциплін:

- адміністративне право;
- адміністративний процес;
- кримінальне право;
- кримінальний процес;
- цивільне право;
- цивільний процес;
- господарське право;
- господарський процес;
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та рішення Європейського суду з прав людини⁶.

Тестові запитання та варіанти відповідей на них мають бути сформульовані однозначно, не викликати варіативності їх тлумачення. Кожне тестове запитання має чотири варіанти відповідей, серед яких повністю правильна лише одна.

Для формування конкретного тексту для тестування, який складатимуть кандидати, за допомогою спеціального програмного комплексу із тестової бази за принципом випадковості відбирається 80 тестових запитань, тривалість тестування становить 180 хвилин. Тобто, на кожне запитання кандидат має по три хвилини і п'ять секунд, що є оптимальним часом для виявлення правильної відповіді.

Обрахунок кількості правильних відповідей автоматизованою системою здійснюється за наступними принципами:

- кожна правильна відповідь на одне запитання тесту дорівнює 0,5 бала;
- неправильна відповідь (неправильна відмітка варіанта відповіді) дорівнює 0 балів;
- усі бали додаються.

Максимальна кількість, яка може бути отримана кандидатом за результатами оцінювання тестування, – 40 балів. Результат тестування кандидата, на бланку відповіді якого відсутня відмітка варіанта тесту, становить 0 балів⁷.

Позитивним моментом опрацювання результатів іспиту є те, що аналіз правильних відповідей здійснюється за допомогою сканування комп'ютера, що позитивно впливає на незалежність оцінювання результатів.

Розв'язання практичного завдання полягає у вирішенні кандидатом запропонованої йому модельної судової справи з питань юрисдикції відповідного суду шляхом складення проекту процесуального документа у формі рішення (цивільна та господарська спеціалізація), постанови (адміністративна спеціалізація), вироку (кримінальна спеціалізація) на основі передбачених конкретних вихідних даних та відповідно до кваліфікаційних вимог⁸.

Підготовка майбутнім суддею під час складання іспиту судового рішення – це світова практика, зокрема Франції, Нідерландів, Португалії, Румунії, Польщі. Однак ефективність використання такого інструменту безпосередньо залежить від правильності вибору форми вихідних даних, з якими працює кандидат, наскільки зрозуміло сформульовано завдання, від актуальності проблематики судового спору, вирішенням якого повинен займатися кандидат на посаду судді⁹.

Для формування конкретних практичних завдань з питань юрисдикції відповідного суду, які розв'язуватимуть кандидати на іспиті, за допомогою спеціального програмного комплексу з бази практичних завдань за принципом випадковості відбираються чотири модельні судові справи (по одній модельній справі із кожної спеціалізації судів загальної юрисдикції)¹⁰.

Так, згідно з кваліфікаційними вимогами розв'язання практичного завдання з господарської спеціалізації критеріями оцінювання є: законність і обґрунтованість проекту процесуального документа, відповідність його форми і змісту вимогам процесуального закону та дотримання правил правопису й стилістики судового рішення.

Практичне завдання розв'язується протягом двох днів. Для розв'язання практичного завдання з питань юрисдикції відповідного суду кожен кандидат забезпечується зошитом із модельною судовою справою, зошитом для розв'язання практичного завдання, ручкою чорного кольору.

Кожен кандидат вирішує чотири модельні судові справи: із цивільної, кримінальної, адміністративної та господарської спеціалізації судів загальної юрисдикції.

Тривалість вирішення однієї модельної судової справи становить 180 хвилин. Кандидати мають право здати зошит із модельною судовою справою та зошит для розв'язання практичного завдання достроково, але не пізніше як за 15 хвилин до завершення часу, відведеного для розв'язання практичного завдання¹¹.

У перший день розв'язання практичних завдань кандидати вирішують модельні судові справи із цивільної та господарської спеціалізації, у другий – кримінальної та адміністративної.

Оцінювання виконаного кандидатами практичного завдання здійснюється шляхом сумування результатів оцінювання вирішення кандидатами модельних судових справ із цивільної, господарської, кримінальної та адміністративної спеціалізації. Найвищий бал за вирішення кожної модельної судової справи – 15, найнижчий – 0.

Максимальна кількість балів, яка може бути отримана кандидатом за результатами оцінювання практичного завдання, – 60 балів¹².

Тестові запитання та модельні судові справи розробляються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України спільно із Національною школою суддів України.

Відповідно до Положення про порядок складання кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту та методичку його оцінювання п. 8.12. кандидат, який за своїми особистими і моральними якостями не може бути рекомендований на зайняття посади судді, незалежно від результатів оцінювання тестування та розв'язання практичного завдання, визнається таким, що не склав іспит.

Виникають питання: що таке особисті й моральні якості кандидата, які критерії оцінки даних якостей і хто їх виявляє?

У Нідерландах головну увагу в доборі кандидатів на посаду судді приділяють їх морально-діловим якостям та психофізіологічним здібностям, для з'ясування наявності яких проводять спеціальне психологічне тестування й оцінювання можливостей кандидатів у Центрі атестування (м. Амстердам), який є незалежною організацією і здійснює свою діяльність за контрактом¹³.

Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, Європейська хартія про Закон «Про статус суддів», Бангалорські принципи поведінки суддів встановлюють, що особи, відібрані для судових посад, повинні мати високі моральні, етичні якості і здібності, а також відповідну кваліфікацію в галузі права¹⁴.

В Англії при призначенні на посаду судді приділяють значну увагу моральним характеристикам кандидата. Наприклад, нещодавно розлучення перестало бути перешкодою для призначення на посаду судді. Однак, якщо причиною розлучення стало погане чи жорстоке ставлення кандидата до членів сім'ї, то він не буде призначений суддею. Так само призначення виключається, якщо розлучення ще не завершилось чи з моменту розлучення не пройшло достатнього періоду часу. Особи, щодо яких є підозри, що їх поведінка в приватному житті не є бездоганною, не будуть призначені чи рекомендовані на посаду судді. В Англії до поведінки судді в його приватному житті висуваються достатньо високі вимоги, як і до поведінки кандидатів на посаду судді¹⁵.

Перелік критеріїв оцінки особистих та моральних якостей міститься у Кодексі суддівської етики, що діє нині та ухвалений відносно недавно, у 2002 році. Він містить дванадцять положень, які формулюють, по суті, низку загальних декларацій, що таке для судді добре і що таке погано. В. Костенко зазначає, що поняття «порушення суддею присяги» визначене законом і є значно ширшим, ніж поняття «порушення морально-етичних принципів поведінки судді»¹⁶. А порушення морально-етичних принципів судді є підставою для дисциплінарної відповідальності.

Чинне законодавство у сфері судоустрою, а саме Закон України «Про судоустрій і статус суддів» і Закон України «Про Вищу раду юстиції» не містять визначення поняття етики судді, не конкретизують його суті, хоча передбачають відповідальність за порушення етичних норм, тому саме у нормах Кодексу суддівської етики потрібно було деталізувати морально-етичні принципи і правила поведінки суддів, наслідки їх недотримання¹⁷.

Наприклад, у липні 2012 р. ВККСУ відмовила у рекомендації на посаду судді Березовського районного суду Одеської області й виключила з резерву кандидата на посаду судді С. Петрова через те, що його поведінка не відповідала нормам Кодексу суддівської етики. Під час спеціальної перевірки було з'ясовано, що С. Петров був засуджений за вчинення навмисного злочину проти власності. Вироком апеляційного суду Одеської області від 21 червня 2002 р. він був звільнений від відбування покарання у зв'язку із застосуванням амністії. Виходячи із формальних вимог п. 3 ст. 88 Кримінального кодексу України С. Петров не вважається таким, що має судимість. У постанові Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ) щодо оскарження экс-кандидатом на посаду судді вказаного рішення ВККСУ підкреслено, що «особа, раніше засуджена за вчинення умисного злочину, не може зміцнювати віру громадян у чесність, незалежність, неупередженість та справедливість суду і не може бути прикладом законослухняності». Відмовляючи С. Петрову в задоволенні позову, ВАСУ визнав правомірною позицію ВККСУ. Суд не взяв до уваги доводи позивача про те, що він був звільнений від відбування покарання у зв'язку із застосуванням амністії, оскільки це не є реабілітуючою підставою¹⁸.

Результати анкетування серед суддів показали, що до числа необхідних морально-вольових якостей 77,2 % суддів віднесли об'єктивність, 74,3 % – справедливість, 74,2 % – чесність, 60 % – працьовитість, 59 % – організованість, 58 % – принциповість, 49 % – емоційну стійкість¹⁹.

Безперечно, від ділових, особистих, моральних якостей судді залежить, чи здатний він протистояти спробам незаконного втручання у розгляд справ або «телефонному», «мітинговому» праву та іншим незаконним засобам впливу на суд. Високі моральні якості й правосвідомість, глибокі знання і правильне розуміння та застосування законів, мислення в процесі пізнання істини і прийняття рішення по суті, воля, витримка, вміння спокійно розібратися у складних питаннях, мужність, чесність, непідкупність, справедливість – це далеко не вичерпний перелік якостей, якими має володіти суддя²⁰.

Психологічний відбір та виявлення особистісних і моральних якостей на посаду судді вперше потрібно проводити ще на початкових стадіях призначення на посаду судді, а саме: після подання особами, які виявили бажання стати суддею, до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідної заяви та документів, визначених Законом України «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 року. Висновок про непридатність кандидата за особистісними та моральними якостями бути суддею повинен позбавляти права такого кандидата в майбутньому звертатись до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України для призначення на посаду судді вперше²¹.

Л. В. Скомороха обґрунтовує необхідність законодавчого закріплення механізму, за яким кандидат на посаду судді має пройти психологічний та психофізіологічний тести на визначення його інтелектуального рівня, що дасть можливість захистити як самого кандидата від непосильної за психоемоційними та психофізіологічними параметрами діяльності, так і суспільство від негативних наслідків його професійної невідповідності²².

З аналізу аспектів Положення про порядок складання кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту та методику його оцінювання доцільно зазначити, що особисті та моральні якості визначає Вища кваліфікаційна комісія під час співбесіди, після визначення результатів кваліфікаційного іспиту.

І. Є. Марочкін²³ пропонує запровадити інститут поручительства при призначенні кандидата на посаду судді, але, на нашу думку, такий порядок зайняття посади суддею порушував принципи незалежності й об'єктивності та призводив би до корупційних схем.

Невирішеним залишається питання участі у черговому етапі добору кандидатів на посаду судді, що успішно склали кваліфікаційний іспит, але не пройшли за конкурсом. Законодавці в ч. 8 ст. 70 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачили, що Вища кваліфікаційна комісія суддів формує резерв на заміщення вакантних посад суддів, виходячи з результатів рейтингу кандидатів. Однак зі змісту Закону не випливає, чи можуть, з метою покращення свого рейтингу, брати участь повторно в анонімному тестуванні та кваліфікаційному іспиті претенденти, які відповідають установленим вимогам до кандидата на посаду судді, набрали достатню кількість балів, але не пройшли за конкурсом і перебувають у резерві. Викликає занепокоєння той факт, що це питання досі нормативно не врегульоване у законодавстві²⁴.

Досить проблематичним питанням є оцінювання знання державної мови під час написання іспиту, адже під час розв'язання практичного завдання за дотримання правопису під час написання судового рішення знімається лише два бали, а тому достатньо можливим є зарахування до резерву кандидата на посаду судді, який погано володіє українською мовою. З огляду на проаналізовані вище положення пропонуємо запровадити перевірку кандидатів на посаду судді на знання української мови як окрему або додаткову стадію екзамнування кандидатів на посаду судді.

Отже, у даній статті проаналізовано складання кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту та методика його оцінювання, виявлено сутність кваліфікаційного іспиту як завершальної стадії у системі добору на посаду судді, після якої визначається рейтинг та зарахування до резерву. Проаналізовано програму, за якою здійснюється організація прийняття кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів іспиту.

¹ Огляд даних про стан здійснення правосуддя у 2013 році : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://court.gov.ua/sudova_statystyka/Oglyad34/

² Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 55/1. – 30 липня. – С. 7. – Ст. 1900. – Код акта 52172/2010.

³ Про порядок складання кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту та методику його оцінювання : Положення, затверджено рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 10 липня 2013 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vkksu.gov.ua/ua/dobir-kandidativ-na-posadu-suddi-vpershe/documents-pp/polozhenniasep/>

⁴ Там само.

⁵ Програма анонімного тестування (іспиту) кандидатів на посаду судді на виявлення рівня загальних теоретичних знань у галузі права, додаток до рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 10 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vkksu.gov.ua/ua/dobir-kandidativ-na-posadu-suddi-vpershe/documents-pp/programsep/>

⁶ Про порядок складання кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту та методику його оцінювання : Положення, затверджено рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 10 липня 2013 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vkksu.gov.ua/ua/dobir-kandidativ-na-posadu-suddi-vpershe/documents-pp/polozhenniasep/>

⁷ Там само.

⁸ Там само.

⁹ Савчук Р. Кваліфікаційний іспит кандидатів на посаду судді вперше: основи законодавчого регулювання та шляхи удосконалення процедури / Р. Савчук // Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. – 2012. – № 2. – С. 38–40. – С. 40.

¹⁰ Про порядок складання кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту та методику його оцінювання : Положення, затверджено рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 10 липня 2013 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vkksu.gov.ua/ua/dobir-kandidativ-na-posadu-suddi-vpershe/documents-pp/polozhenniasep/>

¹¹ Там само.

¹² Там само.

¹³ Українські судді про візит до Нідерландів // Інформаційний вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. – 2009. – № 2 (3). – С. 26–27.

¹⁴ Самсін І. Важливість формування високопрофесійного суддівського корпусу / І. Самсін // Вісник Державної судової адміністрації України. – 2013. – №1 (26). – С. 46–51. – С. 50.

¹⁵ Бігун В. С. Добір кандидатів і кваліфікація суддів у Великій Британії / В. С. Бігун // Юридична газета. – 2011. – № 14. – 16 квітня. – С. 4.

¹⁶ Костенко В. Морально-етичний світогляд судді та його значення у процесі здійснення судочинства / В. Костенко // Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. – 2012. – № 4. С. 21–24. – С. 22.

¹⁷ Бойко С. Суддівська етика: проблеми регулювання / С. Бойко // Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. – 2012. – № 4. – С. 25–26.

¹⁸ Мнения судей ВАСУ, должны ли кандидаты в судьи отвечать Кодексу профессиональной этики, разделились : [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.judges.org.ua/dig3364.htm> – Заголовок с экрана.

¹⁹ Москвич Л. М. Особисті якості судді в системі забезпечення ефективної судової системи / Л. М. Москвич // Держава і право. – № 49. – С. 201–207. – С. 205.

²⁰ Свида О. Проблеми запобігання професійній деформації суддів / О. Свида // Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. – 2013. – № 1. – С. 18–23. – С. 19.

²¹ Лісний Д. В. Проблемні питання виявлення особистих моральних якостей кандидатів на посаду судді вперше при складанні кваліфікаційного іспиту / Д. В. Лісний, О. М. Скрябін // Право та державне управління. – 2013. – № 2 (11). – С. 64–68. – С. 67.

²² Скомороха Л. В. Конституційно-правові аспекти формування професійного суддівського корпусу в Україні: сутність, механізм реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право / Л. В. Скомороха. – 2010. – 22 с. – С. 19–20.

²³ Марочкін І. Є. Проблеми визначення профпридатності до судової діяльності / І. Є. Марочкін // Матеріали першої науково-практичної конференції «Вища кваліфікаційна комісія суддів України: досвід, актуальні питання та перспективи». – 2011. – С. 214–215. – С. 214.

²⁴ Василяка К. Л. Українська модель професійної підготовки суддів: проблеми і перспективи / К. Л. Василяка // Вісник господарського судочинства. – № 4. – 2012. – С. 128–135. – С. 133.

Резюме

Сафонова О. Ю. Нормативно-правове регулювання порядку складання кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту.

У статті досліджується порядок складання кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту та методика його оцінювання, виявлено сутність кваліфікаційного іспиту як завершальної стадії у системі добору на посаду судді, після якої визначається рейтинг та зарахування до резерву.

Ключові слова: кваліфікаційний іспит, добір на посаду судді, професійна підготовка суддів, суддівська освіта, кандидат на посаду судді.

Резюме

Сафонова О. Ю. Нормативно-правовое регулирование порядка сдачи кандидатами на должность судьи квалификационного экзамена.

В статье исследуется порядок сдачи кандидатами на должность судьи квалификационного экзамена и методика его оценки, выявлены сущность квалификационного экзамена как завершающей стадии в системе отбора на должность судьи, после которой определяется рейтинг и зачисление в резерв.

Ключевые слова: квалификационный экзамен, отбор на должность судьи, профессиональная подготовка судей, судебское образование, кандидат на должность судьи.

Summary

Safonova O. Normative – legal regulation of the procedure of passing candidates for the position of judge of the qualification exam.

The article deals with the procedure of passing candidates for the position of judge of the qualification examination and the method of its assessment, identified the essence of the qualifying exam as the final stage in the selection system for judges, after which the rating is determined and credited to the reserve.

Key words: qualifying examination, selection of judges, training of judges, judicial education, a candidate for the position of judge.

УДК 342.9

П. О. ЯКОВЛЄВ

Павло Олександрович Яковлев, здобувач Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна

ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ АКТИВ, ЯКИМИ ВСТАНОВЛЮЮТЬСЯ ТАРИФИ НА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

Одним із заходів державного регулювання житлово-комунальних послуг є встановлення тарифів на їх надання. Відповідно до ст. 14 Закону України «Про житлово-комунальні послуги»¹, залежно від порядку затвердження цін/тарифів на житлово-комунальні послуги вони поділяються на три групи:

1) перша група – житлово-комунальні послуги, ціни/тарифи на які затверджують уповноважені центральні органи виконавчої влади, а у випадках, передбачених законом, – національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг та національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики;

2) друга група – житлово-комунальні послуги, ціни/тарифи на які затверджують органи місцевого самоврядування для надання на відповідній території;

© П. О. Яковлев, 2014